

ARTIKKEL 2

Bør NLA Høgskolen være en dannelsingsinstitusjon? NLAs basis og formål ved starten i 1968 og i jubileumsåret 2018

Stein M. Wivestad

NLA Høgskolen

Sammendrag: Artikkelen sammenlikner NLA Høgskolens basis og formål ved oppstart av institusjonen i 1968 med gjeldende basis og formål i dag. Det kritiske spørsmålet er hvordan høgskolens formål nå blir fulgt opp i praksis. Artikkelen har utgangspunkt i arkivmateriale som ikke har vært publisert tidligere: forarbeidet til og hele formuleringen av basis og formål fra 1968, og forarbeidet til dagens formuleringer. Den historiske situasjonen var annerledes i 1968, men flere av de folkepedagogiske utfordringene som utløste det sterke engasjementet for å starte NLA, er minst like aktuelle i dag. I hele NLAs historie har det vært et overordnet mål å fremme menneskelig dannelse ut fra en kristen forståelse av livet. Ved å tilpasse seg til det markedsorienterte og statlig støttede utdannings-systemet har imidlertid det å gi utdanning blitt det faktiske overordnede målet, mens det å fremme dannelse har blitt et lite synlig og underordnet redskap. Gjeldende formål og gode argumenter taler for at NLA Høgskolen bør profileres, ikke som en utdanningsinstitusjon, men som en motkulturell dannelsesinstitusjon som vil fremme oppbyggende dannelse.

Nøkkelord: NLA Høgskolen, Andreas Seierstad, formål, folkepedagogisk ansvar, dannelsesinstitusjon, markedsorientering

NLA feiret i 2018 50-årsjubileum. Jubileumsboka begynner med starten på undervisningen ved «Norsk Lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk (NLA)» og åpningsfesten i 1968, da et barnekor sang «Jeg folder mine hender små». Boka ender med å påpeke at NLA i dag er «tett kobla til det statlege utdanningssystemet» (Helland & Jøssang 2018: 9 og 273).

Sitering av denne artikkelen: Wivestad, S.M. (2020). Bør NLA Høgskolen være en dannelsesinstitusjon? I Hagesæther, G., Innerdal, G. & Kvam, B. (Red.), *NLA Høgskolen. Fagutvikling og sjølvforståelse på kriseten grunn* (s. 34–53). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.102>
Lisens: CC BY-NC-ND.

NLA var i 1968 en fri, kristen, akademisk institusjon startet av lavkirkelige misjonsorganisasjoner, som helt uten offentlig støtte ønsket å fremme en «folkepedagogikk», dvs. en pedagogikk som kunne tjene både det norske folk og andre folk. Hans Bovim, som sto sentralt ved etableringen av NLA, skrev i 1967 at «vi trenger en undervisnings- og forskningsinstitusjon som ut fra et kristent folke-pedagogisk ansvar kan komme lærerne i tale og som ved sin innflytelse i folket kan være med å forme skoleutviklingen i positiv retning» (Bovim 1967: 30). Den folkepedagogiske oppgaven skulle blant annet realiseres gjennom utdanning av lærere og ved at skolen skulle føre videre oppdragelsen som var startet i hjemmene. «Familien og hjemmet har ikke mottatt sitt oppdragermandat fra staten, det har mottatt sitt oppdrag fra Gud selv, ifølge Guds egen skaperordning» (26). Dette var på linje med tanker om danning av folket som var løftet fram både i den haugianske og grundtvigianske tradisjonen på 1800-tallet og av Erling Kristvik (Slagstad 2003a), kanskje Norges fremste fagpedagog i første halvdel av 1900-tallet. Kristvik ville at Norge skulle bli «ein fokedaningsheim» der alle gode makter samlet seg om «*opsedings- og fokedaningsarbeidet*» (Kristvik 1920: 221). NLAs oppgave ble fra starten av forstått som en folkepedagogisk oppgave med oppdragelse (oppseding) og danning som overordnede mål. Akademiet var tenkt som en dannelsingsinstitusjon. Slik forstod også andre akademiske institusjoner seg selv på denne tiden (Slagstad 2003b). Utdanning til pedagogiske yrker var et middel – ikke målet.

I dag er ca. 80 prosent av inntektene til NLA offentlige tilskudd (Helland & Jøssang 2018: 335), og institusjonen er «underlagt eit utdanningsregime» med «eit omfattande styrings-, kontroll- og rapporteringssystem» (273). Ikke bare departementet, men også styret og ledelsen ved NLA, med sin «Prorektor for utdanning», oppfatter nå institusjonen som en «utdanningsinstitusjon», selv om ordet «utdanning» ikke er med i NLAs vedtekter (Vedtekter 2016).

NLA har opplagt et ansvar både for forskning, utdanning til ulike profesjoner, undervisning i fag og utadrettet formidling. I gjeldende formålsparagraf kan alt dette ses i sammenheng i den formuleringen som angir at NLA skal «fremme danning». Likevel blir ikke NLA profilert som en «dannelsingsinstitusjon». Det gir grunn til undring. Det kan argumenteres for at sannhetssøkende forskning (det å gjøre erfaringer) er en form for danning, der en «erkjenner seg selv i det fremmede» (Gadamer 2010:

395 og 40), og at utdanning, med kunnskap, ferdigheter og kompetanse i fokus, bare er en del av vår danning som menneske (Wivestad 2015).

Denne artikkelen fremstiller arbeidet med basis og formål før 1968 og i årene 2012–14, etter at høyskolene i Staffeldtsgate og på Gimlekollen var «tatt opp i det som fra 1. januar 2013 heter NLA Høgskolen» (Verdidokument 2016: 1). Gjeldende formuleringer av basis og formål, §§ 5 og 6 i NLA Høgskolens vedtekter, ble vedtatt av institusjonens generalforsamling 21. mai 2014, GF 04/14 punkt 1. Jeg er opptatt av hvordan formålet bør praktiseres. Bør NLA, ut fra basis og formål, forstå seg selv, og også fremstille seg selv utad, som en *danningsinstitusjon* med et folkepedagogisk siktemål? Er det fare for at basis og formålparagraf blir glemt i det daglige arbeidet, og at det som blir fokusert og feiret er vellykket markedsføring, antall studenter, studiepoengproduksjon, publiseringspoeng og kompetanseopptrykk?

Basis og formål i 1968 og i 2018

For å kunne sammenlikne stilles her formuleringen fra 1968 opp ved siden av gjeldende basis og formål¹. Tolkningen av formuleringene fra 1968 forutsetter kjennskap til datidens kulturelle og politiske forhold. De er godt beskrevet av Helland og Jøssang (2018: kap. 1). Vi hadde i 1968 fortsatt en «folkeskole». Det var en skole for hele folket, en skole som hadde verdi i seg selv. Den var ikke bare et grunnlag for videre skolegang, eller bare en del av det regjeringen i dag kaller «opplæringsløpet» (Regjeringen 2017: punkt 2.3 og 2.4). Folkeskolen var i 1968 en avsluttet enhet. «Grunnskolen» ble skapt året etter, i 1969. I 1968 hadde både «folkeskolen og den høgre skolen ... kristne føremålsparagrafar» (Helland & Jøssang 2018: 37). Det hadde konsekvenser for skoledagens begynnelse og burde ideelt sett påvirke undervisningen i alle skolens fag. I dag bygger barnehage og skole på «grunnleggjande verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon» (Opplæringslova 2008, § 1-1; Barnehageloven 2008, § 1), men verdiene er «forankret» i menneskerettighetene. «Oppdragelse» eller «oppseding», som tidligere stod sentralt i lovene for disse institusjonene, er fra 2008

¹ Et dokument fra styret (Verdidokument 2016: 1–2) gjenga, ved en feil, formuleringen fra 2008 som gjeldende formål, og denne formuleringen ble dessverre sitert derfra i jubileumsboka (Helland og Jøssang 2018: 273–74).

byttet ut med «danning». Viktig kontekst i dag er også at NLA, for å bli godkjent som høyskole, må rette seg etter universitets- og høyskoleloven (2005). En av endringene i gjeldende basis henger sammen med at Den Evangelisk-Lutherske frikirke i 2013 ble med som én av de sju organisasjonene som står bak NLA Høgskolen (Helland & Jøssang 2018: 262).

Basis og formål i 1968	Basis og formål i 2018
<p>Norsk lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk bygger på den kristne tro, slik den er uttrykt i Den Hellige Skrift og Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse, og vet seg derved å være i samsvar med den norske almenopplærings livssynsgrunnlag, slik dette grunnlag er fastlagt i grunnlovsbestemmelsen om at de innbyggere som bekjenner seg til den evangelisk-lutherske religion skal oppdra sine barn i denne, og i skole-lovgivningen som bestemmer at de almindennende skoler skal medvirke til barnas og de unges kristelige og moralske oppseding.</p> <p>Lærerakademiet er en institusjon på høyskoleplan med den dobbelte oppgave å drive forskning og undervisning. Akademiet har følgende undervisningsoppgaver:</p> <ol style="list-style-type: none"> Å gi studerende med lærerutdanning høve til videregående studium i kristendomsfag og pedagogikk med sikte på kristelig og pedagogisk gjennomtenkning og tilrettelegging av barneskolens og ungdomsskolens (folkeskolens) lærefag. Å gi studerende som habiliterer seg for stillinger i ungdomsskolen, den høyere almen skole, folkehøgskolen, lærerskolen etc. spesialutdanning i kristendomsfag og/eller pedagogikk med sikte på akademisk eksamen, og derunder føre fram til en kristelig og pedagogisk gjennomtenkning og tilrettelegging av fagene i disse skoleslag. Å gi studerende som tar sikte på en tjeneste blant andre folk og kultursamfunn, kunnskap i og orientering om spørsmål av livssynsmessig og pedagogisk art. <p>Alle interesserte har fri adgang til forelesningene</p> <p>(Vedtatt på det konstituerende møtet 12.12.1966)</p>	<p>NLA Høgskolen bygger på den kristne tro slik den er uttrykt i Bibelen og den evangelisk-lutherske bekjennelse¹.</p> <p>Ut fra en kristen forståelse av natur, menneske, kultur og samfunn har NLA Høgskolen som formål å fremme danning, dyktiggjøre mennesker til tjeneste i hjem, arbeid og fritid, og bidra kritisk og konstruktivt til å møte lokale, nasjonale og globale utfordringer.</p> <p>Høgskolen har forskning, utviklingsarbeid, undervisning, veiledning og formidling som sine viktigste oppgaver, og vil:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ legge til rette for et godt faglig, sosialt og kristent miljø for studenter og ansatte med respekt for den enkeltes livssyn ▪ gi hjelp til livs- og kulturtolkning ▪ vie grunnlagsspørsmål stor oppmerksomhet ▪ studere sentrale prosesser og bærende institusjoner og strukturer i kultur og samfunn ▪ støtte flerfaglige tilnærminger ▪ bidra til danning av etisk bevissthet og fremme grunnleggende kristne holdninger og verdier: respekt for skaperverket og menneskeverdet, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet ▪ forberede til tjeneste i hjem, barnehage og skole, kirke og misjon og i andre kultur- og samfunnsinstitusjoner. <p>¹ Her forstått som de tre oldkirkelige trosbekjennelser, Confessio Augustana og Luthers lille katekisme. Disse bekjennelsesskriftene er felles for Den norske kirke og Den Evangeliske-Lutherske Frikirke.</p> <p>(Vedtatt på generalforsamlingen 21.5.2014)</p>

Tekstene må leses i deres historiske kontekst, men viktigst er det å forsøke å se hvilke *muligheter* som formuleringene åpner for og lukker for. Noe er tydelig likt, og noe er forskjellig i «grunnreglene» fra 1968 og i de gjeldende «vedtektene» i jubileumsåret 2018. Basis for NLA, det som institusjonen «bygger på», har ikke blitt vesentlig forandret gjennom 50 år. «Den Hellige Skrift» kalles nå for «Bibelen» og forstås i sammenheng med «evangelisk-luthersk bekjennelse», slik denne er definert gjennom «de tre oldkirkelige trosbekjennelser, Confessio Augustana og Luthers lille katekisme.» Dette er ikke en stor endring. I praksis blir imidlertid konfesjonelle skillelinjer mindre markert i dag enn de ble i 1968, noe som bl.a. har sammenheng med fusjoner og ansettelse.

I 1968 kunne en ta utgangspunkt i at foreldre som tilhørte Den norske kirke var forpliktet til å oppdra barna i «den evangelisk-lutherske religion», og at andre kunne få fritak fra kristendomsundervisningen i skolen. I dag er bestemmelser om foreldrenes plikt til å oppdra ute av grunnloven. Nå er det felles utgangspunktet for alle i Norge at «verdi-grunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv» (Grunnloven, 2014: § 2). I barnehage og skole blir dette fulgt opp gjennom å legge vekt på «respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet» (Barnehageloven 2008, § 1). Men fortsatt gjelder det at foreldrene har et grunnleggende og helhetlig ansvar for barnas oppdragelse og undervisning. NLA har nå som formål å «dyktiggjøre mennesker til tjeneste i hjem, arbeid og fritid». Mange av studentene våre er eller vil bli foreldre, og alle voksne har et ansvar for den kulturelle arv som føres videre til neste generasjon. Alle bør spørre seg selv om det en selv ønsker å føre videre, også er godt *for barna*. Formuleringen «hjem, arbeid og fritid» åpner for å ta hensyn til foreldrenes helhetlige ansvar for barnas dannelse som mennesker. Det var viktig i 1968, og det er enda viktigere nå. Også det som skjer i barnehage og i skole, skal skje «i forståing og samarbeid med heimen». Dessverre har overordnet del av læreplanen (Regjeringen 2017) i sin tolkning av skolens formålsparagraf løst dette fra sammenhengen som det står i, og har svekket foreldre og foresattes ansvar for skolens formål som helhet (Wivestad 2018: 84). Skolene ble i 1968 forstått som «almenndannende». I dag følger NLA opp barnehagens og skolens formål om «å fremme dannelse». Det utfordrer

både personalet og studentene til å se sin egen danning som mennesker i sammenheng med den danningen som bør skje i «hjem, barnehage og skole, kirke og misjon og i andre kultur- og samfunnsinstitusjoner», jf. siste kulepunkt.

Andreas Seierstad: NLAs åndelige stamfar

Hans Bovim, rektor ved Kristelig Gymnasium i Oslo, stod i etterkrigstiden fram som «friskolegeneral» og var den sentrale koordinatoren ved etableringen av NLA (Helland & Jøssang 2018: 52). Når vi her ser etter idéene som formet institusjonen, er det imidlertid naturlig å fremheve kirkehistorikeren Andreas Seierstad. I jubileumsboka karakteriseres han som «sjefsideologen» og «den åndelege stamfaren til NLA» (37 og 272). Han satte idéen til arbeidet med å opprette et lærerakademi inn i et historisk perspektiv som starter med Hans Nielsen Hauge og hans lavkirkelige tilhengere. De så en nær sammenheng mellom vekkelse og oppdragelse. Lærer Thomas Olsen Amble, en nær venn og medarbeider av Hauge, startet i 1821 Christiania skolelærerforening. Én dag i uka satte de av tid til studier som hadde til hensikt å gjøre dem til bedre lærere. For Amble var det ikke viktigst å bli oppdatert på nye metoder, men å «arbeide på sin egen og andres dannelse» (Seierstad 1963), og å fremme hos de unge «forstandens opplysning, hjertets foredling og sedernes forbedring». Danningens utgangspunkt skulle være bildet av «hin kommende hyrdes ansikt», den seirende Kristus, som troende håper å møte ansikt til ansikt på dommens dag. Da kunne en også håpe å få møte igjen «mange glade» tidligere elever (Seierstad 1967: 3–4). Ambles syn på danning kan ses i sammenheng med tanker som ble utformet av Comenius på 1600-tallet: Det endelige målet for menneskelivet er evig lykke hos Gud. Målene for danningen er utledet av en forståelse av mennesket som skapt i Guds bilde. Det gjelder å kjenne seg selv og alt som er vesentlig i verden (forstandens opplysning), å rette seg mot Gud (hertets foredling) og å kunne styre seg selv (sedernes forbedring). Mennesket bør bli «så lik dette [Guds] bilde som mulig ... i sannhet være fornuftig og klokt, ... standhaftig og ærlig, ... fromt og hellig, og derved i sannhet lykkelig og salig – her og i evigheten» (Comenius, sitert fra Myhre, 1968: 91).

På begynnelsen av 1900-tallet ble tankene om en «lærerhøyskole» som kunne ivareta «lærerens videre utdanning» (Seierstad 1967: 7), holdt varm av overlærer Ringdal og professor Hallesby. Etter andre verdenskrig ble Andreas Seierstad bedt av Hallesby om å ta et ansvar for å utforme planer for det som nå ble kalt «Oslo lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk». Navnet «akademi» ble valgt for å unngå at det ble oppfattet som en konkurrent til lærerhøgskolen i Trondheim (8). Seierstad ønsket «fredlege kappsteg». Akademiet skulle være en «kristeleg fagskule ... ein surdeig sett i den store deigen» (10).

Seierstad hadde derfor klare tanker om at lærerakademiet burde knytte sin virksomhet til oppgaver og utfordringer i det offentlige skoleverket. I et utkast til grunnregler fra 1962 lyder den første paragrafen slik:

Virksomheten ved Oslo Lærerakademi motiveres ikke minst av formålsparagrafen i vår folkeskolelov som sier at folkeskolen «skal hjelpa til å gjeva elevane ei kristeleg og moralsk oppseding» og av den tilsvarende paragraf i lov om høyere almenkoler (jfr. Lov om folkeskolen av 10. april 1959 § 1 og lov om høyere almenkoler av 10. mai 1935 § 2).

På grunn av omlegging av planer for utbygging av Menighetsfakultetet og uenighet med Bjarne Hareide i Institutt for Kristen Oppseding, ble det ikke noe av akademiplanene verken rett etter krigen eller i de første 1960-årene (Helland & Jøssang 2018: 40–41 og 56–58). Fart i sakene ble det først da Arbeiderpartiet tapte stortingsvalget i 1965. «Det var som ei dør hadde opna seg» (63).

Arbeidet med grunnregler 1965–1966

Lærerakademikomiteén ble nedsatt i september 1965. Den bestod av Hans Bovim, Even Fougner, Kåre Fuglestrand, Anders Hoaas, Jon Kvalbein, Andreas Seierstad og Steinar Supphellen.² Bovim ble valgt til formann og

² Fremstillingen nedenfor av det som skjedde i 1965–66 bygger på referater i Jon Kvalbeins arkiv, Ringperm A. Materialet er lagret i Arkivet på NLA Breistein.

Kvalbein til sekretær. Komiteen fikk på sitt møte 15. november framlagt et utkast til grunnregler laget av Seierstad. Her sies det slik i § 2:

Skolens folk trenger for det første en betydelig *sakkunnskap*, ... når det gjelder kristendommen som oppsedingsfaktor, fordi de almindennende skolene ifølge lovgivningen skal medvirke til en kristelig og sedelig oppdragelse av barna og de unge. For det andre trenger lærerne av samme grunn en teologisk og pedagogisk *orientering i livssynsspørsmål* ut fra bibelen og den evangelisk lutherske bekjennelse.

I utkastets § 1 heter det at akademiet «eies og drives av følgende 6 organisasjoner ...». Ved drøfting på det 10. møtet, 6. desember 1965, hevdet Fougner at «ordet eierorganisasjoner ville gi et noe fortegnert bilde. Det burde stå frittstående og selvstendig institusjon.» En ble foreløpig enige om å kalle akademiet «en fri og selvstendig akademisk institusjon som driver forskning og undervisning innenfor fagområdene kristendomsfag og pedagogikk.» På det 11. møtet, 10. desember, ble denne formuleringen problematisert. Seierstad ville skille undervisningsmessig frihet fra administrativ bundethet. Han mente dessuten at uttrykket «kristendomsfag og pedagogikk» ble for avgrenset. Akademiet burde ha flere muligheter.

Et nytt forslag, med innspill fra Seierstad og Hoaas, redigert av Kvalbein, ble lagt frem på det 12. møtet, 17. desember, 1965:

Kapittel 1: Basis og formål.

§1. Norsk lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk bygger på den norske almenopplærings idegrunnlag, som innebærer at kristendommen, slik den kommer til uttrykk i Den hellige skrift og i Den norske kirkes bekjennelsesskrifter, er et gjennomsyrende element i opplæringsvirksomheten.

§2. Lærerakademiet er en institusjon på høyskoleplan med den dobbelte oppgave å drive forskning og undervisning.

Dette forslaget ble diskutert på det 14. møtet, 21. desember 1965. Innledningssetningen i § 2 ble ikke diskutert. Den ble stående uforandret fram til 24. oktober 1994. Da ble uttrykket «en institusjon på høyskoleplan»

erstattet med uttrykket «en institusjon på universitets- og høgskolenivå», og det ble markert at NLA omfatter både en «lærerhøgskole» og en «vitenskapelig høgskole».

Når det gjaldt formuleringen av § 1, mislikte Fuglestrand uttrykket «gjennomsyrende element» og Fougner ønsket referanse til Grunnlovens § 2. Fougner og Kvalbein ble bedt om å legge frem et nytt forslag. Dette ble diskutert på det 15. møtet, 7. januar 1966. På dette møtet ble komiteen supplert med Oddbjørn Evenshaug. Kvalbein måtte nå konsentrere seg om studiene, pedagogikk mellomfag, våren 1966. Han var imidlertid hele tiden informert, og ble i juni eller juli nestformann i komiteen, for å avlaste Bovim. Fra og med det 16. møtet, 15. januar, var Evenshaug sekretær for komiteen. Seierstad var på det 18. møtet, 20. januar, opptatt av å ha med noe i grunnreglene om «forskningens frihet», og han fikk støtte av Fougner og av Evenshaug, som på dette tidspunktet var vitenskapelig assistent ved Pedagogisk forskningsinstitutt. Ifølge referatet fra det 19. møtet, 24. januar, pkt. 2., endte det med at en valgte å sløyfe en formulering av dette, men en «ønsket å få spørsmålet [om] fri forskning utredet ... med tanke på den debatt som ganske sikkert vil komme.»

Et forslag til grunnregler ble vedlagt komitéinnstillingen, som ble sendt ut 26.01.1966 til seks organisasjoner innen Den norske kirke. Formuleringene av §§ 1 og 2 er i sak identisk med det som ble vedtatt på det konstituerende møtet 12.12.1966, og som var gjeldende i 1968 (se ramme ovenfor). § 3 handler om institusjonens oppgave når det gjelder miljø, aktuelle spørsmål og «verdier som Den norske kirke og det frivillige kristelige arbeid innenfor denne står for». Både §§ 2 og 3 ble publisert i en artikkel om NLA i *Fast Grunn* (Bovim, 1967: 28–29), men formuleringen av § 1 som er gjengitt her (se ramme ovenfor), ble ikke tatt med, og denne formuleringen har heller ikke vært publisert i andre sammenhenger.

Komiteen angir i sin innstilling på s. 2 en rekke grunner for å opprette et «Norsk lærerakademi». De fleste argumentene viser de positive mulighetene: Det er nødvendig med «en kamp om de pedagogiske idéer og retningslinjer som skal prege skolen.» Det mangler en «selvstendig statsuavhengig lærer-institusjon som kunne være med å prege åndsinnholdet i norsk skole. Særlig på høgskoleplan, hvor de pedagogiske

idéer formes og utvikles, er dette savn følbart.» Kristendomsfaget er viktig, men en slik lærerinstitution «må også ta opp forholdet mellom kristendomsfaget og alle andre fag i skolen.» Institusjonen «må altså i særlig grad ta opp pedagogiske spørsmål og på kristen grunn arbeide med den pedagogiske vitenskap.» Det er ønskelig at studenter og lærere skal «dyktiggjøre seg for en byggende kristen innsats» på ungdomsskoletrinnet og i gymnaset. Ett argument er imidlertid formet som en advarsel mot et undervisningstilbud som allerede var etablert. Komiteen fryktet at undervisningen i kristendomsfag ved Universitetet i Oslo kunne «bli et mektig instrument for staten og for den moderne toleranseteologi». Jeg studerte selv kristendomsfag i 1966–1968 ved UiO. Selv om det kunne være grunn til å kritisere noen lærebøker og noen elementer i noen lærebøker (Risdal 1966), hadde jeg et godt inntrykk av undervisningen. Men at det var behov for et akademi som kunne motvirke «moderne toleranseteologi», det kan oppfattes som profetisk tale.

En orientering fra Lærerakademikomiteén, signert Hans Bovim, ble delt ut til mange interesserte i mai 1966. Her presenteres behovet for et lærerakademi slik: «En dialog og et samspill mellom teologi og pedagogikk innenfor samme institusjon vil være meget fruktbar for norsk skole. Akademiet vil da også kunne bidra med veiledning og bistand ved opplegg av pedagogisk forsøksvirksomhet innenfor den kristne skolevirksomhet». Som viktige emner nevnes «målsettingen og foreldreretten i skolen ... forholdet mellom tro og vitenskap, skapelsesberetning og biologiske teorier, kirkehistorie og almen historie». Studentene «trenger et eget pedagogisk-kristelig miljø». Det er også «behov for en utdanning på kristen grunn for rådgivere». Her lå en ansats til spesial-pedagogisk undervisning. Den kom i gang på NLA i 1988 (Helland & Jøssang 2018: 231). Siste moment i orienteringen fra mai 1966 slutter slik: «Vi trenger en undervisnings- og forskningsinstitusjon som ut fra et kristent folkepedagogisk ansvar kan komme lærerne i tale og som ved sin innflytelse i folket kan være med å forme skoleutviklingen i positiv retning.» Utfordringene her kan være et memento også i dag. Hvordan kan det legges til rette for «samspill mellom teologi og pedagogikk»? Hvordan bør NLA i dag utfordres til å ta «et kristent folkepedagogisk ansvar»?

Arbeidet med vedtekter 2011–2014

NLA Lærerhøgskolen på Breistein kom i gang i 1996 som en selvstendig høgskole som utad samarbeidet med NLA i Sandviken. Etter vel ti år begynte et arbeid for en fusjon mellom de to høgskolene, og fra 2010 var denne fusjonen et faktum. Samtidig viste det seg at mediehøgskolen på Gimlekollen i Kristiansand og Høgskolen i Staffeldtsgate i Oslo hadde interesse av å bli en del av en større høgskole. Fra 1. januar 2013 var den nye NLA Høgskolen etablert (Helland & Jøssang 2018: 200, 56 og 62). NLA var fra 2013 lokalisert på fire forskjellige steder og var blitt vesentlig mer mangfoldig enn før. Det var nødvendig å utarbeide nye grunnregler eller vedtekter, som det nå ble kalt.³

Arbeidet med nye vedtekter startet allerede under sonderingen av en mulig innlemmelse av Staffeldtsgate og Gimlekollen i NLA Høgskolen. Lars Dahle ved Gimlekollen la i mars 2011 fram et notat om høgskolens verdigrunnlag og visjon, og ledet en gruppe som arbeidet med dette høsten 2011. I dokumentet *Når tre blir en* datert 9. mars 2012 ble det i kap. 10 formulert noen endringer og tilføyelser til det som var gjeldende vedtekter for NLA fra 2009. Mens man i forarbeidet til etableringen av NLA i 1965–66 var opptatt av å påvirke skoleutviklingen i Norge, var utgangspunktet nå i 2012 det som i kap. 2 kalles «De kristne høgskolene i dagens samfunn» og ønsket om å tilpasse seg til universitets- og høgskoleloven fra 2005. Til det som ble presentert som gjeldende vedtekter i 2012, foreslo jeg et alternativ 14.12.2012 på akademiets interne nettside, og begrunnet det bl.a. slik: «Dagens vitenskaps- og utdanningspolitiske dokumenter har en tendens til å bli ensidig samfunnssentrert. Vi bør videreføre og levendegjøre den humaniora-tradisjonen som har preget Lærerakademiet siden starten, og være opptatt av *både* kulturen og samfunnet.» Vi bør ikke åpne for «ukritisk tilpasning til den faktiske samfunnsutviklingen», og vi bør ikke avgrense oppgavene slik at «virksomheter som *ikke* er faglige og *ikke* er knyttet til yrke, for eksempel i hjem og lagsarbeid» faller

3 Fremstillingen her av det som foregikk i 2011–14 bygger på egne notater og et forsøk på å trene inn i en jungel av sakspapirer som er lagret digitalt på NLA Høgskolens server i Katalogen K: mappen «Vedtaksføre organ». Papirer som bare kan åpnes med passord, har jeg ikke lest. Det refereres til datoer for ulike dokumenter, slik at de som har tilgang til serveren lettere kan finne dem, og eventuelle andre kan be om å få dem tilsendt.

utenfor. Slike virksomheter «blir lavt prioritert av andre» universitets- og høyskoler.

På grunnlag av samtale mellom rektorene og styrelederne i 2011, dokumentet *Når tre blir en* som ble lagt frem for generalforsamlingen 18. april 2012, og den ekstraordinære generalforsamlingen 21. november 2012 ble det laget en plan for et videre arbeid med å forankre basis og formål i hele personalet. 29. mai 2013 nedsatte Strategisk Råd en komité som skulle legge fram «et samlet utkast til basis og målformuleringer». Komiteen, ledet av Liv Iren Hognestad (Gimlekollen), bestod for øvrig av Lars Gaute Jøssang (Breistein), Per Reinert Eriksen (Staffeldtsgate), Stein M. Wivestad (Sandviken) og Sissel Mæland (administrasjonen). Det var meningen at Studentparlamentet skulle oppnevne en representant, men det skjedde ikke. Høsten 2013 hadde denne «vedtektskomitéen» ett møte i Kristiansand, ett møte på nettet og deretter diskusjoner via e-post.

Vedtektskomitéen prøvde å lage formuleringer som alle kunne identifisere seg med, uten at de ulike fagene ved institusjonene ble nevnt eksplisitt. Vi ønsket å uttrykke formålet kort og generelt, men samtidig slik at det kunne gi retning for NLA Høgskolen som én ny institusjon. Formålet burde uttrykke hva vi ønsket med NLA *på lang sikt* slik at det ikke skulle bli nødvendig å forandre formuleringene annethvert år. Vi ønsket at formuleringene både kunne forstås i det offentlige rom, og at de skulle gi retning for og korrigerer av det vi gjør internt.

Vedtektskomitéen la fram sitt første utkast 20. september 2013. Oktober måned ble satt av til høringer der alle i personalet kunne delta, og komitéens reviderte utkast kom 13. november. Det ble behandlet i Strategisk Råd 29. november, sendt ut på høring til eierorganisasjonene, diskutert direkte med generalsekretærene for organisasjonene, behandlet i NLAs styre 23. april 2014, ST sak 31/14, fremlagt for generalforsamlingen i 2014 som GF sak 4/14 og vedtatt slik som styret hadde foreslått. Dette ble gjeldende formuleringer i 2018 (se rammen ovenfor), og de er fortsatt gjeldende.

Basis og formål i praksis

En akkreditert høyskole med et ikke-kommersielt formål

NLA ble akkreditert som høyskole i desember 2006 (Helland & Jøssang 2018: 246–247). Som nevnt ovenfor var de som startet akademiet opptatt av akademisk frihet, og dette har vært og er fortsatt et sentralt tema. To av lærerne, Toralf Tveiten og Gunhild Hagesæther, har gitt viktige innspill til diskusjonen (Tveiten 1982; Helland & Jøssang 2018: 244–245). NLA har hele tiden definert sin virksomhet som «forskning og undervisning». Når forskning og undervisning i 2018 er supplert med «utviklingsarbeid» og «veiledning og formidling» (se ramme ovenfor på s. 37: Basis og formål i 2018), kan det oppfattes som presiseringer innenfor rammen av begrepene forskning og undervisning. Universitets- og høyskoleloven (2005) bruker flere steder begrepet utdanning i stedet for undervisning, men begrepet undervisning har også god dekning i loven. Stillinger defineres i § 6-3 som «undervisnings- og forskningsstillinger», og «undervisning» er et sentralt begrep i en rekke paragrafer, bl.a. §§ 1-5 og 3-8. § 3 i NLAAs vedtekter sier tydelig at formålet med institusjonen ikke er kommersielt. Det er en viktig avgrensning, siden grensene mellom academia og næringsliv i dag er blitt mer flytende.

Danning og utdanning

NLA har fra starten av vært opptatt av utdanning av lærere til en rekke skoleslag, se formålet fra 1968 i rammen ovenfor, pkt. a og b. Under høringen i oktober 2013 var det flere som etterlyste ordet «utdanning» i den nye formålsparagrafen, siden NLA faktisk utdanner studenter til mange ulike oppgaver i arbeidslivet. Å fremme *danning* omfatter imidlertid både utdanning for yrke og dyktiggjøring for tjeneste i «hjem ... og fritid». Hvis det fokuseres på begrepet utdanning, slik det er vanlig å gjøre i dagens økonomisentrerte kultur, vil det være lett å se bort fra at vi også har ansvar for forskning, utviklingsarbeid og undervisning som kan være til hjelp i *ulønnede* tjenester i hjem og fritid. Det er blitt vanlig i vestlig kultur å oppfatte *lønnsarbeid* som det viktigste utgangspunktet for hvordan den enkelte ser på seg selv (Gary 2017). Dette preger synet

på studier i dag, også ved NLA. Studier omtales i markedsspråket som «produksjon», og målet er at studentene skal gjøre «karriere». I 2015 ble pedagogikkseksjonen pålagt av LOKUT (NOKUTs lokale mellomledd ved NLA) å omarbeide studieplanene slik at de passet inn i et oppgitt skjema. Seksjonen måtte kjempe for å forandre overskriften «Relevans for arbeidslivet» til bare «Relevans». Formålsparagrafen blir ignorert dersom en ser bort fra at vår forskning og undervisning skal ha relevans *også* for hjem og fritid. NLAs tidligere rektor, Bjarne Kvam, har i arbeidet med basis og formål for NLA Høgskolen tydelig argumentert for at danning bør være det overordnede begrepet for virksomheten ved institusjonen. Utdanning er et redskap. Den utdanningen som vi gir, bør forstås som en *dannende* utdanning.

Det har vært hevdet at begrepet danning er vanskelig å kommunisere utad. Det er en påstand som det er gode grunner til å avvise. I dagligspråket sies det at «dannelse⁴ er det som er igjen når vi har glemt det vi har lært». Ordtaket uttrykker at det som varer og er viktigst, er de dannende erfaringene eller holdningene som en tilegner seg *samtidig med* at en lærer bestemte kunnskaper og ferdigheter. Det å fremme danning er et sentralt formål i formålsparagrafene både for barnehagene og skolene, og «Overordnet del av lærerplanen» sier tydelig at «skolen har både et danningoppdrag og et utdanningsoppdrag» (Regjeringen 2017: 10). Utlysningsteksten for to nye pedagogikkstillinger ved NLA med søknadsfrist 2. desember 2018 inneholdt denne formuleringen: «For fast ansettelse kreves utdanningsfaglig kompetanse.» Begrepet «utdanningsfaglig» i stedet for «pedagogisk» kompetanse (som det burde hete) kan virke som en nedprioritering av høgskolens danningoppdrag. Noen vil hevde at danningen er en del av utdanningen. Men da gjør man danning til et redskap for utdanningen og mister dermed forståelsen av moralsk danning som en verdi i seg selv (Kristjánsson 2015: 5–7).

«Danning» er ikke lenger et ukjent ord i offentligheten, og det er god grunn til å markere både innad og utad at NLA har som formål å «fremme danning». Men vi må presisere at danningen omfatter mer enn utdanningen, og vi må konkretisere *hva slags* danning som vi mener er

4 “Dannelse” brukes her om *resultatet* av danningprosessen.

grunnleggende (Wivestad 2015). Det kan vi gjøre ved å være tydelige på hvilke holdninger vi ønsker å føre videre gjennom forskning, utviklingsarbeid, undervisning og formidling.

NLAs grunnleggende verdier

I løpet av arbeidet med basis og formål i 2013–14 ble det lagt til noen ord som supplerte det som Vedtektskomitéen (se ovenfor) hadde foreslått 13.11., pluss én endring som var vesentlig. Komiteen foreslo at NLA skulle fremme de grunnleggende holdningene «respekt for naturen og menneskeverdet, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet». Den formuleringen knytter direkte an til det som Stortinget i barnehagelov og opplæringslov har definert som vårt folks «kristne og humanistiske verdier», og er det nærmeste en i dag kan komme til det som i formålsparagrafen fra 1968 kalles «å være i samsvar med den norske almenopplærings livssynsgrunnlag». Styret og generalforsamlingen ønsket imidlertid å markere at NLA eksplisitt skal fremme «kristne» holdninger og verdier. Ordet «naturen» ble derfor forandret til «skaperverket». I dette ligger det at naturen *ikke* forstås som *vår* eiendom, men som en *gave* vi forvalter. Det er en god tanke. Samtidig markerer likheten med de offentlige formålsparagrafene at NLA fortsatt vil ta et «kristent folkepedagogisk ansvar» for fremtidig allmenn danning i Norge og i andre land.

I sin hilsen på jubileumsfesten 15. september 2018 sa rektor Erik Waaler at våre grunnverdier er «nestekjærlighet, tillit, tilgivelse og rettferdighet». Rettferdighet står sentralt både i humanistisk og kristen tradisjon. Det må være en glipp at dette begrepet mangler i skolelovgivningen, og det er ønskelig at det tas med i vårt formål neste gang vedtektene skal revideres. Den mest spesifikt «kristne» holdningen av de nevnte er «nestekjærlighet» – ikke tolket som «den gylne regel» – men som «ubetinget kjærlighet», en kjærlighet som også omfatter fiender. Skulle en ta med *andre* sentrale holdninger som NLA bør fremme, ville det være naturlig å nevne ydmykhet, tro, håp og forsoning.

Kritiske og konstruktive bidrag i kultur og samfunn

NLA er under sterkt press fra samfunnet. Politikere i Norge samler seg i dag bak «en fane» med påskriften Kunnskapssamfunnet. Faren er imidlertid, i markedstenkningens språk, at de får Konsumsamfunnet og Konkurransesamfunnet med «på kjøpet». Og det er gjerne dette som bestemmer retningen: Vi produserer, konsumerer og forurenser på tomgang – ofte uten måte og legitime mål. Hovedsaken for nasjonen synes å være det å hevde seg i konkurransen om økonomiske goder. Det gjenspeiles i ønsket om at virksomheten ved norske universiteter og høyskoler skal være «på høyt internasjonalt nivå» (Universitets- og høyskoleloven 2005: § 1-1). Det er målbare sammenligninger som settes i fokus. Frykten for å tape i konkurransen er dominerende, også ved NLA. Da vi fikk en omlegging av offentlig lærerutdanning i 2010, ble for første gang i historien religionsfaget (som da het RLE) valgfritt for lærerstudentene. Ledelsen ved NLA våget imidlertid ikke å kreve at emnet skulle være obligatorisk for NLA-studentene.

NLA Høgskolen burde være «i verden men ikke *av* verden» – burde være en motkultur mot «relativisme, individualisme, og praktisk materialisme»⁵. Den kritiske utfordringen er «to exist in the world without considering oneself as the center, origin, or ground of the world» (Biesta 2017: 8). Konstruktivt kan NLA stå fram som en *danningsinstitusjon* som fremmer det som er godt for ens neste og for livet som helhet – det som bygger opp.

Fra starten av har NLA vært en fri og selvstendig akademisk institusjon, fri til å forske og undervise på grunnlag av basis og formål, uten å bli diktert verken av staten eller av organisasjonene, selv om organisasjonene og deres representanter har det øverste administrative ansvar. De senere års sterke markering av organisasjonene som «eiere» av NLA gir uheldige assosiasjoner til den markeds- og konkurranseorienteringen som dominerer dagens utdanningsinstitusjoner. Det ville være mer saklig å oppfatte de lavkirkelige organisasjonene og personalet ved NLA som *forvaltere* av de økonomiske midlene som vi får – fra staten, fra innsamlinger i kirker og bedehus, som gaver og som studieavgifter.

5 Margunn Serigstad Dale, foredrag 15.09.2018 ved NLAs 50års jubileum: «Vår kristne egenart?»

NLA bør være rotfestet i en genuin *kristen*-humanistisk tankegang, og bør være preget av en praksis som ser etter spor av Guds bilde i hvert enkelt menneske, også i «the miserable person», slike som vi helst *ikke* vil ha med å gjøre (Quinn 1998: 364–365). Ved NLA bør lærere og studenter utfordres av noe som er viktigere enn kompetansenivå, studiepoeng og karriere. Forskning og studium bør gi konkrete utfordringer til å danne seg selv og tjene andre med Jesus som forbilde, samtidig som en må være åpen for at andre kan tenke annerledes enn en selv. Det innebærer at en må være villige til å sette på prøve sin egen forståelse av grunnleggende spørsmål. Bare slik kan lærere og studenter gi sitt *lille* bidrag til danning av *alle* mennesker, og sammen forvalte det livet vi ufortjent har fått i gave, med en universell korrigerende og forbedring av samfunnet og kulturen som siktemål (Comenius 1986).⁶

Ikke «mestre for å vinne» men «motta for å tjene»

Hvordan bør basis og formål anvendes i praksis? Formuleringene bør tolkes både *nedenfra* og opp og *ovenfra* og ned. Tolkning *nedenfra* betyr at alt det konkrete som faktisk gjøres og planlegges, må kunne ses i sammenheng med og begrunnes gjennom utsagn i formålet. Tolkning *ovenfra* innebærer at de abstrakte utsagnene i formålet anvendes til å utlede idéer til planer og daglig praksis. Skal det skje, må paragrafene læres «by heart». Det er ikke ønskelig med slagordpregede erstatninger (visjoner) som er mer preget av ønsket om erobring av markedsandeler enn av det som er ønskelig i institusjonens arbeid.

Det er en reell fare for at NLA kan bli en markedsorientert utdanningsinstitusjon. I en presset budsjettssituasjon ble det for noen år siden på et personalmøte sagt at «nå gjelder det å få skuta til å gå rundt!» Sammenblandingen av to talemåter vakte allmenn munterhet, men formuleringen er tankevekkende. «Hjulene må gå rundt» og «skuta» må holde riktig kurs mot et godt mål, men midlertidig kan det være nødvendig å vike til

6 Sentrum i Comenius' sjubindsverk *De rerum humanarum emendatione* (om de menneskelige tingers korrigerende og forbedring) er *Pampaedia* eller *pan-paideia* = universell danning. Han arbeidet med dette til han døde i 1692, men manus ble borte i et bibliotek i Halle og først funnet igjen i 1935–40 (Blekastad 1969: 681).

side for å unngå kollisjoner. 8. november 2018 kolliderte fregatten Helge Ingstad med en stor tankbåt i Hjeltefjorden, fikk en flenge i siden og gikk rundt. NLA bør verken være fastlåst på en kurs som «kolliderer» med kommersielle interesser eller være ensidig opptatt av å «få hjulene til å gå rundt». Hvis en bare er opptatt av å holde maskineriet i gang, kan kursen bli tilfeldig. «Skuta» kan komme til å «gå rundt» i betydningen «gå i sirkel», uten fokus på formålet.

Slik behøver det ikke å gå. NLA kan bli og bør være en dannelsingsinstitusjon der danningen og yrkesutdanningen blir forstått som gave, en gave som bidrar til å fremme en *oppbyggende* danning i kjærlighet, en danning som ikke gjør noen hovmodige (Wivestad 2015: 171–172) og andre misunnelige. I en slik dannelsingsinstitusjon er utfordringen å arbeide – ikke for å vinne ære, ressurser og makt på samfunnets ulike arenaer – men for utføre oppdraget som er gitt av en høyere instans enn det samfunnet, den kulturen og den naturen som vi er en del av. Personalet har fått gode gaver som gjør det i stand til å forske, skape kunst, utvikle metoder og hjelpemidler, formidle, undervise og veilede. Personalet kan hjelpe studenter og andre til selv å føre slike gaver videre – gode ferdigheter, kunnskaper og holdninger – i tjeneste både for folk i Norge, for andre folk og for verden som helhet.

Slutten på alle ting er nær. Vær derfor sindige og edru, så dere kan be. Framfor alt skal dere elske hverandre inderlig ... Tjen hverandre, hver og en med den nådegave han har fått, som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde.
(Bibelen 2011: 1. Peters brev 4,7–10)

NLA bør frimodig holde fram for alle det målet som haugianeren Thomas Olsen Amble uttrykte i 1821, et mål som inspirerte NLAs åndelige stamfar, Andreas Seierstad, og Lærarakademikomiteén, som la grunnlaget for NLA: Det endelige målet er å se Jesus Kristus ansikt til ansikt.

Litteratur

- Barnehageloven 2008. «Kapittel 1. Barnehagens formål og innhold». Hentet fra <http://www.lovddata.no/all/hl-20050617-064.html#1>
- Bibelen* 2011. Bibelselskapet / Verbum forlag. Hentet fra <http://www.bibel.no/Nettbibelen>
- Biesta, Gert J. J. 2017. *The rediscovery of teaching*. New York: Routledge.
- Blekastad, Milada 1969. *Comenius: Versuch eines Umrisses von Leben, Werk und Schicksal des Jan Amos Komenský*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bovim, Hans 1967. «Norsk lærerakademi for kristendomsstudium og pedagogikk». *Fast Grunn [Særtrykk av artikler om Norsk Lærerakademi]*: 26–30.
- Comenius, Jan Amos 1986. *Comenius's Pampaedia or universal education*. Dover: Buckland Publications.
- Gadamer, Hans-Georg 2010. *Sannhet og metode: Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax.
- Gary, Kevin 2017. «Neoliberal Education for Work versus Liberal Education for Leisure». *Studies in Philosophy and Education* 36/1: 83–94.
- Grunnloven 2014. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1
- Helland, Kristian og Lars Gaute Jøssang 2018. *Frå akademi til høgskule: NLA 1968–2018*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kristjánsson, Kristján 2015. *Aristotelian character education*. New York: Routledge.
- Kristvik, Erling 1920. *Folkelagnad: Tankar om samfund og kultur*. Kristiania: Norli. Hentet fra http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2006120401011
- Myhre, R. (1968). *Store pedagoger i egne skrifter*, bd. II. Oslo: Fabritius.
- Opplæringslova 2008. «Kapittel 1. Formål, verkeområde og tilpassa opplæring m.m.». Hentet fra <http://www.lovddata.no/all/tl-19980717-061-001.html#1-1>
- Quinn, Philip L. 1998. «Kierkegaard's Christian ethics». Alastair Hannay og Gordon D. Marino (red.), *The Cambridge companion to Kierkegaard*: 349–375. Cambridge: Cambridge University Press.
- Regjeringen 2017. «Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen». Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/53d21ea2bc3a4202b86b83cfe82da93e/overordnet-del---verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen.pdf>
- Risdal, Dag 1966. Kristendomskunnskap mellomfag: En orientering og vurdering. *Fast Grunn* 4:208–212.
- Seierstad, Andreas 1963. «Historikk I 1821–1961 [og] Historikk II 1961–1963». Notat til internt bruk i komiteen som forberedte lærerakademiet.
- Seierstad, Andreas 1967. «Lærerakademi og kristenarv». *Fast Grunn [Særtrykk av artikler om Norsk Lærerakademi]*: 3–11.

- Slagstad, Rune 2003a. «Folkedannelsens forvandlinger». Rune Slagstad, Ove Korsgaard og Lars Løvlie (red.), *Dannelsens forvandlinger*: 72–88. Oslo: Pax, 2003.
- Slagstad, Rune 2003b. «Universitetet som dannelsesinstitusjon». Rune Slagstad, Ove Korsgaard og Lars Løvlie (red.), *Dannelsens forvandlinger*: 246–255. Oslo: Pax, 2003.
- Tveiten, Toralf 1982. *Akademisk frihet: Om frie universiteter og frie høyskoler og deres forhold til staten*. Oslo: Lunde. Hentet fra http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2014040408225
- Universitets- og høyskoleloven 2005. «Lov om universiteter og høyskoler». Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>
- Vedtekter 2016. «Vedtekter for NLA Høgskolen AS. (Vedtatt i generalforsamling 9. desember 2009 med endringer 21.11.2012, 21.05.2014 og 25.05.2016)». Hentet fra <https://www.nla.no/globalassets/pdf-dokumenter/om-nla/vedtekter-og-planer/vedtekter-nla-hogskolen-as---2016.pdf>
- Verdidokument 2016. «Til forståelse av NLA Høgskolens verdigrunnlag. Vedtatt av representantskapet for Norsk Lærerakademi 09.04.2008. Forsiktig revidert av styret for NLA Høgskolen som tilpasning til fusjonert høyskole 24.10.2016». Hentet fra <https://www.nla.no/globalassets/pdf-dokumenter/om-nla/vedtekter-og-planer/verdidokumentet.pdf>
- Wivestad, Stein M. 2015. «Utdanningsbegrepet – i dag, i går og i morgen». Herner Sæverot, Paul Otto Brunstad and Solveig Magnus Reindal (red.), *Eksistens og pedagogikk. En samtale om pedagogikkens oppgave*: 156–174. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wivestad, Stein M. 2018. «Overordnet del av læreplanen – lest i lys av formålsparagrafen». *Bedre Skole* 30/1: 83–87.